

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

**навчальної дисципліни
для підготовки фахівців ступеня вищої освіти бакалавр
за напрямом підготовки (6.030102) Психологія
галузі знань (0301) Соціально-політичні науки**

**Київ
2017 рік**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Ятчук Марія Сергіївна, старший викладач кафедри практичної психології,
кандидат психологічних наук

Обговорено та схвалено вченою радою Інституту кримінально-виконавчої
служби

_____._____.2017 року, протокол №_____

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни «Клінічна психологія» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму підготовки 6.030102 «Психологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є дослідження психологічних аспектів попередження, психодіагностики та психокорекції захворювань і патологічних станів.

Міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, експериментальна психологія, психофізіологія, історія психології, психодіагностика..

Забезпечувані дисципліни: патопсихологія, основи психотерапії, юридична психологія.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Теоретичні засади клінічної психології.
2. Нейропсихологія та патопсихологія.
3. Психодіагностики та психотерапія у клінічній психології.
4. Психологія суїциду та помирання.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Клінічна психологія» є засвоєння сучасних уявлень про психологічне попередження, психодіагностику і психокорекцію захворювань і патологічних станів.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Клінічна психологія» є

- розкриття змісту основних понять клінічної психології;
- формування уявлення про основні складові клінічної психології: патопсихологію, нейропсихологію, психосоматичні розлади;
- ознайомлення з основними проблемами клінічної психології;
- розгляд перспективних напрямів використання клінічної психології в практиці;
- визначення стратегії реабілітації та реадaptaції хворих з урахуванням патопсихологічних особливостей та порушень.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- теоретичні засади клінічної психології;
- основні складові клінічної психології: патопсихологію, нейропсихологію, психосоматичні розлади;
- методи психодіагностичного дослідження та їх використання у клініці;
- методи і методики психотерапії та їх використання у клініці;
- методи та методики патопсихологічного дослідження;

вміти:

- здійснювати психодіагностику у клінічній практиці;
- обґрунтовано складати план патопсихологічного дослідження;

- самостійно проводити патопсихологічне дослідження;
- інтерпретувати дані патопсихологічного дослідження;
- складати заключення патопсихологічного дослідження;
- здійснювати оцінку психічного стану хворого;
- здійснювати психокорекцію у клінічній практиці.

На вивчення навчальної дисципліни «Клінічна психологія» заплановано 108 годин 3 кредити ECTS.

2. Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні засади клінічної психології

Тема 1. Предмет і завдання клінічної психології

Поняття клінічної психології. Предмет клінічної психології. Специфіка клінічної психології та її зв'язок з іншими науками. Основні розділи клінічної психології. Історія розвитку клінічної психології (Е. Кречмер, З. Фрейд, В. Вундт, Г. Ебінгауз, Ф. Гальтон, Дж. Кеттел, А. Біне, Ф. Сімон, В. Бехтерев, Л. Виготський, Б. Зейгарник, О. Лурія, В. Мясищев та ін.). Специфіка застосування знань клінічної психології в різних установах. Особливості дослідження у клінічній психології. Етапи психологічного дослідження. Методи дослідження в клінічній психології.

Тема 2. Історія розвитку клінічної психології

Становлення клінічної психології як науки. Передісторія клінічної психології. Становлення клінічної психології у XIX столітті. Клінічна психологія XX століття. Вітчизняні засновники клінічної психології. Роль Б.Д. Карвасарського в розвитку клінічної психології. Актуальні проблеми клінічної психології на сучасному етапі: психосоматичні розлади, психогігієна, психопрофілактика та її застосування на практиці, посттравматичні стресові розлади, комплексний підхід у лікуванні та реабілітації пацієнтів із залежними станами тощо.

Тема 3. Здоров'я, хвороба, інвалідність

Поняття норми і патології в клінічній психології. Поняття «здоров'я» і «хвороба» як рівень норми і патології. Негативний і позитивний підхід до визначення стану здоров'я. Критерії психічного здоров'я. Адаптація, соціалізація, індивідуалізація. Фактори, що впливають на хворобу і здоров'я. Біомедична та біопсихосоціальна моделі хвороби. Поняття «параметри життя» як критерій вивчення особистості в хворобі (Е. Антипенко, С. Громов, Н. Когут, В. Орлов та ін.). Критерії якості життя та їх складові, рекомендовані Всесвітньою організацією охорони здоров'я. Поняття «інвалід», «інвалідність» як крайня форма патології.

Розділ 2. Нейропсихологія та патопсихологія

Тема 1. Нейропсихологія

Нейропсихологія. Завдання нейропсихології. Підходи нейропсихології. Мозок і психіка. Клітинний рівень організації нервової системи. Структурна організація нервової системи. Основні функціональні блоки мозку. Теорія

системної локалізації вищих психічних функцій. Розлади відчуттів. Основні нейропсихологічні симптоми і синдроми: сенсорні і гностичні зорові розлади, сенсорні і гностичні шкірно-кінестетичні розлади, сенсорні і гностичні слухові розлади, порушення довільних рухів і дій, порушення довільної регуляції вищих психічних функцій і поведінки в цілому. Порушення психічних функцій при локальних ураженнях мозку: мови, пам'яті, уваги, мислення, емоцій.

Тема 2. Патопсихологія

Поняття патопсихології. Завдання патопсихологічного дослідження: отримання даних для діагностики, дослідження динаміки психічних порушень у зв'язку з проведеною терапією, участь психолога в експертній роботі, участь психолога в реабілітаційній роботі, патопсихологічне дослідження, участь психолога в психотерапії. Методики експериментальної патопсихології. Порушення сприймання, пам'яті, мислення (типи патології мислення Б.В. Зейгарник). Розлади емоційної та вольової сфер. Розлади особистості. Преморбідний тип особистості. Патологічний розвиток особистості. Особистісні дефекти. Психопатії. Компенсація. Декомпенсація. Патологічні синдроми та їх роль в клінічній діагностиці. Класифікація патопсихологічних синдромів І.А. Кудрявцева.

Розділ 3. Психодіагностика та психотерапія у клінічній психології

Тема 1. Психодіагностичні аспекти роботи клінічного психолога

Загальна характеристика психодіагностичних аспектів роботи клінічного психолога. Інструментарій для діагностики хворих клінічним психологом. Структурні компоненти внутрішньої картини хвороби (за Т.Н. Резніковою): модель провідних симптомів, модель хвороби, модель прогнозу, модель очікуваних і отриманих результатів лікування, програми і цілі особистості щодо захворювання, сімейні взаємини, ціннісні орієнтації, установки. Психологічний анамнез. Методики дослідження пам'яті, уваги, мислення, емоційно-вольової сфери. Оцінка вищих кіркових функцій.

Тема 2. Психотерапія

Використання різних напрямів психотерапії у клінічній психології. Психодинамічний напрям (З. Фрейд). Основні положення психоаналізу. Техніки психодинамічної терапії. Індивідуальна психологія (А. Адлер). Психотерапія в індивідуальній психології. Біоенергетичний аналіз (О. Лоуен). Структурна модель психічного функціонування, за О. Лоуеном. Звільнення від емоційної напруги. Техніки біоенергетичного аналізу. Гештальт-терапія (Ф. Перлз). Основні поняття і техніки. Мета гештальт-терапії. Екзистенціальна психотерапія (С. К'єркегор, Ф. Ніцше, А. Камю, Е. Гуссерль, М. Хайдеггер, М. Босс, Л. Бісвангер, М. Бубер, Р. Мей, І. Ялом). Основні поняття і техніки. Гуманістичний напрям в психотерапії (клієнт-центрована терапія К. Роджерс). Структура особистості, за К. Роджерсом. Рефлексивні техніки. Когнітивна психотерапія (А. Бек). Основні положення. Етапи когнітивної терапії.

Розділ 4. Психологія суїциду та помирання

Тема 1. Психологія суїциду

Суїцид і суїцидальна поведінка. Форми прояву суїцидальної поведінки. Структура суїцидальної поведінки. Типологія суїцидів: істинні, демонстративні, приховані. Вікові особливості суїцидальної поведінки. Кризові періоди життя людини. Оцінка суїцидального ризику. Конфлікти (конфлікти пов'язані із специфікою життєдіяльності та соціальної взаємодії людей, особисто-сімейні конфлікти, конфлікти обумовлені станом здоров'я, конфлікти пов'язані з антисоціальною поведінкою, конфлікти зумовлені матеріально-побутовими труднощами) та їх роль у виникненні суїцидально небезпечної ситуації. Психічні стани, що обумовлюють самогубства. Психологічна допомога у випадках суїцидально-орієнтованої поведінки.

Тема 2. Психологія помирання

Поведінка і суб'єктивні переживання помираючих. Динаміка психологічних реакцій помираючих. Стан свідомості людини в момент смерті. Психоаналітичні концепції. Картографія без свідомого С. Грофа. Термінальний хворий і якість його життя.